

ZASNOUTĚNA
SE SMRTÍ

Zapomenutý příběh Inky Bernáškové, první české odbojáčky popravené nacisty, zpracovala do románové podoby publicistka a překladatelka Jana Vrzalová. Vydalo nakladatelství JOTA v říjnu 2017.

Jak je krásná a něžná, skloní se později nad spící holčičkou šťastný otec. Vtom jej něco napadne. Odběhne k psacímu stolu, popadne skicář a tužku a ve chvílce črtá obrázek, osudový. V okamžiku blaženosti nemůže tušit, že jím předznamenává osud nemluvněte. Ruka vedena Múzou nad kolébkou novorozeněte vztyčuje vlající prapor s dvouocasým lvem. Vojtěch Preissig pohlédne na své dílko inspirované náhlým vnuknutím a vzápětí dokreslí symbolickou postavu génia národa s vavřínovou ratolestí. Kolébkou obkroužily tři sudičky: Svoboda, Bratrství a Moudrost.

Zastavila by ho Múza, kdyby věděla, že své druhorozené právě vytyčil cestu, po níž se bez váhání vydá? Zarazil by se v tvůrčím zápalu, kdyby mohl vidět do budoucna a věděl, co ji čeká? Snad. Možná. Bůh sud'!

Prozřetelnost zarytě mlčí.

Nikdo, ani on, nevidí tři siluety stojící nad holčičkou. Jiné tři sudičky. Kruté, nemilosrdné. Místo vavřínové ratolesti mají zkřížené hnáty a smrtihlava. Na jejich praporu je znak, který svět prozatím nezná. Jen historici studující staré pohanské runy. Jednou bude vlát i nad hradem českých králů – hákový kříž.

Mrně spí spánkem spravedlivých. O světě, do něhož právě přišlo, neví nic. Zhola nic.

Neví, že dostalo hned tři jména – Irena Vlasta Markéta.

Neví, že mu budou říkat docela prostě. Inka.

Na stránkách knihy se široce rozvíjí osud Inky Bernáškové, rozené Preissigové, a celé rodiny Pressigových, od narození prostřední dcery Inky, až do její předčasné smrti. Na 333 stranách textu a 36 stranách bohaté obrazové dokumentace sledujeme formování Inčina charakteru, který, jak spisovatelka připomíná, se velmi podobná charakteru jejího otce. Občas na sebe tyto dvě výrazné osobnosti narážejí i v soukromém životě. Jak by ne. Každý z nich si chce tvrdě prosadit své. Inka také od útlého dětství vyniká hrdostí, snahou vyřešit si problémy sama, a také obrovskou pílí a chutí rozumět všemu, umět vše nejlépe. Možná je to i tím, že několikrát začínala znovu.

Nejprve v USA jako malá dívka, která se musela vyrovnat se změnou prostředí a neznámým jazykem, a přesto dokázala vyniknout mezi ostatními. Podruhé při návratu do nového Československa, kam odjela nejprve sama se svými sestrami, když Vojtěch Preissig dlouho

čekal na pozvání těch, pro které v období první světové války žil a tvořil – nové vlády, prezidenta i čs. legionářů. Znovu začínala, bojovala s češtinou, až opět začala ve škole vynikat. Potřetí, když umírá ve zmaru a neporozumění její manželství s mužem, jenž byl její první a velkou životní láskou.

Životní příběh Inky Bernáškové je nejen rámován, ale doslova vsazen do živých dějů první republiky a druhé světové války, on v nich přímo vyrůstá a žije. A právě proto jsou i historické pasáže plné života, bez strnulosti a suchopárnosti. Jakoby i v nich byla zakotvena Inčina energie.

Ti chlapi byli nemile překvapeni, když zjistili, že je na druhou stranu za kopečky povede žena. Najednou jí na mysli vytanula chvíle, kdy se ucházela o možnost stát se pilotkou. Dostala košem. Muži ženám tuto cestu k nebesům zapověděli.

„Ne, do práce chodit nebudeš!“

Manželův tvrdý tón slyší i po letech. Nesnesl, aby jej ona, žena, něčím převyšovala.

Jenomže bez nás, žen, se muži neobejdou. Jak chtějí porazit nepřítele, aniž by sami v sobě překonali předsudky, že nezvládneme to, co oni.

Prý jsme jen slabé pohlaví, které by se mělo starat pouze o děti a stát u plotny s vařečkou. Houby! Doba se v mnohém změnila. Před očima se jí zjevila „Dáma s lucenou“. Tak se přezdívalo Florence Nightingalové, snad nejznámější zdravotní sestře na světě, kterou proslavila Krymská válka. V dětství o ní hodně slýchávala. Rodiče jí i sestřím za vzory často dávali něčím výjimečné osobnosti. To, co dokázala Florence – povznést ošetřovatelství na respektované povolání zvláště u žen – zvládneme také. A ještě více. Plácla vzdorovitě rukou do spadaneho jehličí. Nemáme přece 19. století!

Inka Bernášková se velmi aktivně účastnila převaděčských akcí, v nichž dokázala sama jako žena za těžkých podmínek převést příslušníky čs. armády, kteří se chtěli připojit k zahraničnímu odboji, Moravu na Slovensko až do Maďarska. Po zatčení dle skromných odhadů při výsleších mlčením zachránila na tři stovky spolupracovníků.

„Pánové, není třeba dělat takový hluk, jsem Preissig a v BOJ jsem vydával já. Já sám.“

Klidný tón Vojtěcha Preissiga gestapáky na okamžik zarazí. Něco takového se nevidí každý den. Místo, aby se zatčený před nimi klepal hrůzou, mluví tiše a rozvážně, jako by uklidňoval rozvášněnou debatu na nějaké schůzi.

„Nevěřte mu ani slovo. Jsem Irena Bernášková a v BOJ jsem vydávala já. Já sama. Oni za nic nemohou. Rozumíte? Nemohou. Vinna jsem jen já!“ křičí Inka...

Otcova rozvášná slova Inčin strach o něj proměnila v zoufalství. Tatínkovi se nesmí nic stát...

„Drž hubu!“ zařve gestapák a udeří Inku do tváře.

Preissig se pohnul, přiskočil k dceři a prudce ji objal. Chtěl do své otcovské náruče schovat své prostřední dítě, svou malou holčičku a ochránit ji před dalším násilím, před jistou smrtí...

Otec a dcera.

Hrdost a vzdor.

Strach o život toho druhého....

Inka Bernášková, vydávající se svým otcem a skupinou dalších vlastenců ilegální časopis V BOJ, až do posledního dechu převádějící čs.vojáky do zahraničí, byla zatčena 21. září 1940, popravena 26. srpna 1942 v Berlíně Plötzensee. Byla to první česká žena, popravená nacisty. Její otec byl umučen v koncentračním táboře Dachau. Jeho život vyhasl 11. června 1944.

Smrti!

Snoubenko věrná!

.. Svítá. Noc mizí a přichází den...

Smrti, nebojím se tě. Tak už pojd' a odved' si mne....!

Tato kniha zcela určitě stojí za přečtení. Je totiž o síle ženy, obrovské vůli a lásce k lidem. A o tom je dobré zvláště v dnešních dobách vyprávět.

Jindra Svitáková, obálka JOTA